

Dårlig

helse

under

krigen

Kjønns sykdommer og kastrasjoner

NORPRESS: EVA FOSSE

Dobbelt så mange dødsulykker, sterk økning av alvorlige infeksjonssykdommer og en seksdobling av antall kjønns sykdommer på tre år. Det var noen av krigens folkehelseproblemer. Samtidig førte nazistenes strenge lover om tvangssterilisering og kastrering til at antallet seksualinngrep økte med 90 prosent.

I boken «Helse og hakekors» avliver dr. med. Anders Chr. Gogstad myten om at Kari og Ola nordmann hadde bedre helse under krigen. Knapphet på mat ga ikke noe sunnere liv. Tvertimot ble motstandskraften hos folk svekket av store mangler i kostholdet samt kalori- og vitaminunderskudd. Det var høyere dødelighet både blant voksne og barn - spesielt spebarn.

Manglet sepe

— Mitt hovedinntrykk er at befolkningen strevde med alvorlige helseproblemer som økte jo lengre krigen varte. Bare i første kvartal 1944 ble det registrert 250.000 tilfeller av smittsomme sykdommer. Nesten hver tiende nordmann ble rammet. Dette er bare toppen av isberget. Mye kom ikke med i statistikken, sier Gogstad til Norpress.

Gogstad, som var professor i sosialmedisin ved Universitetet i Bergen inntil juli i år, har studert helsepolitikken under okkupasjonen. Han fant at svært mange nordmenn ble rammet av alvorlige infeksjonssykdommer.

Hygiene var dårlig. På grunn av mangel på varmt vann og sepe ble folkebadene lukket. Infiserte sår grodde ikke så godt. Veksthemning blant barn og forsinket menstruasjon hos unge piker var andre følger av krigen. Det var

også en markert økning av magesår og magekatarr, og komplikasjoner i forbindelse med ulykker førte ofte til dødsfall.

Seksualinngrep

Fra 1943-45 ble det gjennomført 562 sterilisasjoner og kastrasjoner i Norge. Det var en økning på 90 prosent sammenlignet med seksualinngrepene i årene 1935-39. De fleste sterilisasjonene skjedde i forbindelse med abortinngrep og kastrasjonene ble oftest utført på voksne menn. Åndssvakhet, schizofreni, epilepsi, blindhet, døvhet, psykopati og alkoholisme ble anført som årsaker til inngrepene. I 37 tilfeller var vedkommende tidligere straffet eller sikret.

Forskjellige lover til «vern om folkeættene» åpnet for disse inngrepene. Med bakgrunn i Hitlers raseteorier ble lov nr. 1 om sterilisering satt i kraft fra 14. januar 1943. Den inneholdt detaljerte bestemmelser om sterilisering og kastrering, fortrinnsvis av sinnssyke og åndssvake.

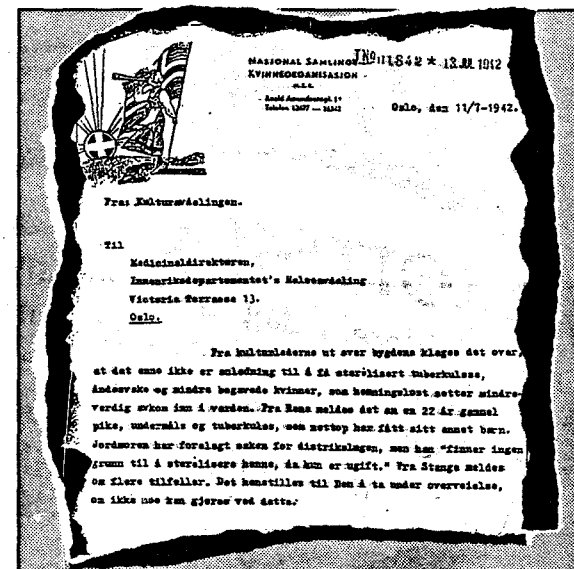
Hvordan kunne dette skje? Med endel utskiftninger i det norske helsevesen, fikk den tyske forvaltning fritt spillerom til å innføre det tyske system i helsetjenestene. Alle fagmedisinere i departementet ble skiftet ut med NS-folk. Det samme skjedde med ledelsen i alle de helsefaglige for-
eningene.

Førerprinsippet og den nasjonalsosialistiske ideologi ble innført på alle nivåer i helsevesenet. Psykiatrien ble bygget ned og raselover innført. Den strengere loven om tvangssterilisering og kastrering utvidet kriteriene for slike inngrep med «skavanker» som alkoholisme og kriminalitet. Det ble også vurdert om alle tater skulle steriliseres.

Positiv utvikling?

Gogstad konstaterer at dagens etiske prinsippdiskusjoner om «arvesykt avkom» er forskjøvet fra nazitidens groteske løsninger til moderne teknologi som for eksempel fosterdiagnostikk.

— De praktiske inngrep er flyttet fra operasjonsbordet til laboratoriet, mener professor Anders Chr. Gogstad.

BREV: Under krigen var det en sterk økning i sterilisasjoner og kastrasjoner. Dette brevet fra NS' kvinneorganisasjon har aggressive krav om utvidet rett til sterilisering av åndssvake. (Fra boken «Helse og hakekors», Alma Mater forlag)

100919